

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 31 (1046)

Субота, 30 ліпеня 1955 года

Цана 40 кап.

Першая старонка.
ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ АБ ПЛЕНУМЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ.
АБ СКЛІКАННІ ЧАРГОВАГА XXII З'ЕЗДУ КП БЕЛАРУСІ. ПАСТАНОВА ПЛЕНУМА ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КП БЕЛАРУСІ.
Перадавы. — Пачэсныя задачы.
А. Іановіч. — Поезд ідзе на поўдзень.
Другая старонка.
ГАВОРАЦЬ РАБОТНІКІ КНІЖНАГА ГАНДЛЮ.

Я. Герцовіч. — Пра народ і для народа.
А. Есакоў. — Гераічны вобраз.
Трэцяя старонка.
Я. Казека. — Аповесць і яе крытыкі.
П. Кавалёў. — Радаснае знаёмства.
Чацвёртая старонка.
Хроніка культурнага жыцця.
В. Жыжэнка. — Паэзія нашых сяброў.
П. Руцэц. — Малая Беларуская.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ Аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі

29 ліпеня г. адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі.
Пленум абмеркаваў і вырашыў склікаць чарговы XXII з'езд КП Беларусі 10 студзеня 1956 года.
Пленум ЦК КП Беларусі выбраў дадаткова сакратарамі ЦК КП Беларусі т. т. Абрасімава П. А., Кісялёва Т. Я.
Пленум ЦК КП Беларусі выбраў тав. Кісялёва Т. Я. членам бюро ЦК КП Беларусі.

Аб скліканні чарговага XXII з'езду КП Беларусі

Пастанова Пленума Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі

Склікаць XXII з'езд КП Беларусі 10 студзеня 1956 года.
Зацвердзіць наступны парадак дня з'езду:
1. Справаздачны даклад Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі — дакладчык сакратар ЦК КП Беларусі таварыш Патолічаў Н. С.
2. Справаздачны даклад Рэвізійнай камісіі КП Беларусі — дакладчык старшыня Рэвізійнай камісіі таварыш Седых В. Я.
3. Выбары ЦК КПБ і Рэвізійнай камісіі КПБ і выбары дэлегатаў на XX з'езд КПСС.
Устанавіць наступныя нормы прадстаўніцтва на XXII з'езд КПБ: адзін дэлегат з рашаючым голасам на 200 членаў партыі і адзін дэлегат з дарадчым голасам на 200 кандыдатаў у члены партыі.

Сакратар ЦК КП Беларусі Н. ПАТОЛІЧАЎ.

ПАЧЭСНЫЯ ЗАДАЧЫ

Мы з'яўдземся сведкамі небывалага росквіту нашай дарогай Радзімы. Кожны новы дзень прыносіць радасныя весткі аб працоўных поспехах народа. Надаўна адукавана Палеская Цэнтральная Статистычная Упраўлення пры Совеце Міністраў СССР, у якім наведзены вынікі выканання Дзяржаўнага плана развіцця нашай народнай гаспадаркі за першае п'яцігоддзе 1955 года. Прямая адзінца, што прымнославец выканала ў цэлым поўгодава план на 103 працэнты і дэталірова — за чатыры гады і чатыры месяцы — п'яцігодны план. Паспяхова здзейснены дзяржаўны XIX з'езд Комуністычнай партыі аб павышэнні ўроўню вытворчасці.

Значны вынікі за першае п'яцігоддзе дамаглася і сельская гаспадарка. Нездзячы на поўную вясну, калгасы, МТС і саўгасы паспяхова правялі вясеннюю сябу і засеялі ярыны больш чым у мінулы годзе. Перавыканана заданне па сябе і на паліўных землях.
Добрыя вынікі, як гэта сведчыць паведамленне Статистычнага ўпраўлення Беларускай ССР, дамаглася і працоўная нашай рэспублікі. У першым п'яцігоддзі прадпрыемствы Беларусі выканалі свой план на 102 працэнты. Калгасы і саўгасы паспяхова правялі вясеннюю сябу. Пашырліся плошчы, занятыя пад збожжавыя культуры, і асабліва плошчы яравых пасеваў. Пад ярыны ў гэтым годзе занята на 143 тысячы гектараў больш, чым у мінулы годзе.

Усё гэта гаворыць аб тым, што савецкі народ, кіруючы і натхняемы нашай муррай партыяй, ністомна і ўпэўнена ідзе да заветнай мэты — камунізму.

Знамянальнай падзеяй апошняга часу з'явіўся Пленум Цэнтральнага Камітэта нашай партыі, які адбыўся 4—12 ліпеня гэтага года. Пленум усёбакова і глыбока абмеркаваў важнейшыя задачы дзяржаўнага развіцця нашай краіны. Асноўна ўвага была аддана пільнаму выкананню ўдому сацыялістычнай прамысловасці, тэхнічнага прагрэсу і прадукцыйнасці працы.

Комуністычная партыя на ўсім працягу будаўніцтва і ўмацавання Савецкай дзяржавы галоўным сваім клопатам лічыла ўсёбаковае развіццё дзяржаўнай індустрыі. Практыка паказала, што такая палітыка дзякуючы развіццю пажытай індустрыі, мы атрымліваем і ўмацаванне сваю эканамічную і абаронную магутнасць і стварыць трывалы фундамент для дасягнення росквіту ўсіх галін народнай гаспадаркі.

Дзяйсненні Комуністычнай партыі, накіраваныя на дасягненне ўдасканалення тэхнікі ў прамысловасці і ва ўсёй народнай гаспадарцы, праяўляюць глыбокі клопатамі аб савецкім чалавеку, аб палепшэнні яго працы і добрабыту.

Невычэрпнымі рэсурсамі і магчымасцямі валодае наша краіна. Працоўны энтузіязм мас абудзіў да творчай дзейнасці шматлікую армію спецыялістаў і вынаходнікаў. Толькі за мінулы год навукоўцамі звыш 900 тысяч розных вынаходстваў і тэхнічных удасканаленняў.

Так, мы ганарымся сваімі паспехамі. Іны спраўдзіліся. Але, радасна з тым, мы не закрылі вочы і на тым, якіх ёсць у нашай практыцы. На Пленуме была падвергнута рэзкай крытыцы работа асобных адзінстваў ведамстваў і міністэрстваў, змест і метады іх кіраўніцтва.
Савецкія людзі сустралі рашанні лідэрскага пленума ЦК КПСС з пачуццямі

адзінадушнага адарвання. На фабрыках і заводах, калгасах, МТС і саўгасах працавала новая хваля сацыялістычнага спаборніцтва. Банкратнымі справамі, новымі ідэямі дасягненнямі адказваюць працаўнікі горада і вёскі на партыйныя рашэнні. Іныя яны рыхтуюць дастойную сустрэчу XX з'езду КПСС.

Актыўны ўдзел у выкананні задач па дасягненню ўдому прамысловасці павінны прыняць дзеячы мастацтва і літаратуры. Шматлікія нашы атрады работнікаў культурна-асветных устаноў горада і вёскі. Сілы мастацкага слова, новымі творами мы заклікаем выхоўваць у савецкіх людзей лепшыя якасці барацьбы за ўсё перадавае і прагрэсіўнае, змагацца супраць усялякіх працэсаў самазапазнасці і бюракратыі ў нашым жыцці.

Не паслабляючы сваёй увагі да паказу працоўных спраў калгаснага сялянства, пісьменнікі Беларусі павінны з большай адказнасцю паставіцца да адлюстравання багацейшага жыцця рабочага класа рэспублікі. За апошнія гады ў гэтым кірунку зроблена назвычай мала. Асобныя апавесці і п'есы, якія былі напісаны ў нядаўнім мінулым, не вырашлі задачы адлюстравання поўнакрэйных вобразаў навацарнага вытворчасці. Гэтая задача і на сёння з'яўляецца адной з важнейшых задач беларускай літаратуры.

Дваючы аб усёбаковым адлюстраванні геаграфічнай і сацыяльнай класа, Саюзу пісьменнікаў Беларусі варта падумаць над вывучэннем і выхаваннем літаратурнай моладзі з ліку тых, хто непасрэдна працуе на буйнейшых фабрыках і заводах рэспублікі і мае багацейшы фактычны матэрыял.

Глыбокага ўваблення вобразах пералавыных рабочых, інжынераў і тэхнікаў у драматычных творах даўно ўжо чакаюць актёры нашых тэатраў. Патрэбны новыя п'есы, у якіх-бы смеда стаялі і вырашаліся належаўшыя праблемы рабочага жыцця. Не апісанне вытворчых працэсаў павінна прыцягваць увагу драматургаў, а жыццё дзейнасць людзей, іх працоўныя гераізм, іх актыўная барацьба з усім тым, што замінае руху і развіццю. Сёння мы павінны адрозніваць нашым дзеячам літаратуры словы з прытаніаў ЦК КПСС Другому Усесаюзнаму з'езду пісьменнікаў, у якім гаварыліся: «Наша літаратура заклякана не толькі адлюстраваннем новае, але і ўсямерна дапамагае яго перамажце». Якая гэта ўдзяная і часасная работа для пісьменніка!

Вядлікі патрабаванні мы павінны працягнуць і да дзеячоў мастацтва. Іны не могуць стаяць у баку ад вырашэння важнейшых праблем часу. Даўно ўжо мы не чулі цікавых п'есен аб працаўніках фабрык і заводаў. Занята рэзка зваротацца да адлюстравання іх вобразаў мастакаў і скульптараў. Калі захоўваць размова аб увабленні жыцця рабочых на сцэне, кіраўнікі тэатральных калектываў звязаны спецыяльна па асветнасці новых п'ес. Вагань, без п'есы сцэна не зробіць. Але ж нельга спакойна і бесклапотна сусіцца сабе такімі размовамі. Час, нарэшце, паручыць сваёй чаканні і заняць пазіцыю дэячых сувязей з аўтарамі, у выніку якіх з'яўляцца творы на патрэбныя тэатрам тэмы.

Іны сумнення, што работнікі мастацтва і літаратуры, натхняены рашаннімі лідэрскага Пленума ЦК КПСС, прыкладуць свае намаганні да таго, каб актыўнай творчай працай верна служыць належаўшым патрабам народа і садыялістычна дасягненню росквіту горада любімай Радзімы.

У Варшаву — на фестываль

Заўтра ў Варшаву пачынаецца Пятая Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў. Аб набліжэнні гэтай даты можна было меркаваць па тым ажыўленні, якое панавала ў апошнія дні на Мінскім вакзале. Дыхары сталіцы рэспублікі гасціна сустракалі і цёпла прывіталі маладзёжныя дэлегацыі, шлях якіх у Варшаву ляжаў праз Мінск.

Букетамі з жывых кветак, святотымі ўбраннямі расквітнеў прываказальны перон

24 ліпеня. Гэта мінчане прыйшлі сустрэкаць пасланцоў Кітайскай Народнай Рэспублікі. Спяняецца поезд — чуюцца воклічы і прывітанні на кітайскай, беларускай, рускай мовах. Завязваюцца знаёмствы, сабрываюцца падарункамі.

Некалькі момантаў хваляючай сустрэчы вы бачыце на нашых здымках. Надоўга запамінацца гэты дзень маленькаму мінчаніну, які аручае ўсебава на руках кітайскага сябра. (Здымак злева). Іны размаўляюць на розных мовах, але пачуцці адзін да другога яны добра разумеюць і без перакладчыка. Як самы дарагі падарунак, завязе з сабой кітайская дэляцыя савецкую кніжку, якую надіслала ёй на памяць вучанца 6-га класа 3-й школы г. Мінска Жэня Брэвец. (Здымак у цэнтры). А вось кітайскі арыст паказвае ўдзельнікам сустрэчы адзін з нумароў, які ён вазе на фестываль. (Здымак справа).

Адбываецца кароткі мітынг. На кітайскай і беларускай мовах гучаць словы

дружбы. Хваляючыя мінуты расставання. Пад гукі песні «Масква—Пекін» поезд адыходзіць у Варшаву.
Гэтак-жа цёпла і радасна мінчане сустракалі і прывіталі ў Варшаву дэлегацыі Магдальскай Народнай Рэспублікі, Демаркратычнай Рэспублікі В'етнам, Фінляндыі, якія 24, 25 і 27 ліпеня ехалі праз сталіцу Беларусі ў Варшаву.

Фота П. Навагарава. Фотарэпартаж БЕЛТА.

Заўтра—Усесаюзны дзень чыгуначніка

Поезд ідзе на поўдзень

Калі Андрэй Іванавіч Матвеева вырашыў пакінуць спакойную пасадку інжынера ва ўпраўленні Беларускай чыгункі і стаць начальнікам поезда, некаторыя з яго знаёмых здзіўлена паціскалі плячымі. «Дзівак,—гаварылі яны,—як можна змяніць утульны пакой упраўлення, вялікі пісьмовы стол, тэлефон на поезд, дзе заўсёды мітусня, шум, ніколі спакою няма...» Не разумелі яны, што для Андрэя Іванавіча жыццё набывала сэнс толькі ў напружанай дзейнасці, у пераадоленні цяжкасцей.

Прыняўшы канчатковае рашэнне, Андрэй Іванавіч пайшоў да начальніка дарогі. Той спачатку не згадзіўся апусціць Матвеева. Але дапамагла настойлівасць. І ў маі 1955 года ён прыняў свой першы поезд—вадзікі дальнаметалічныя вагоны, на якіх сцэнах якіх было напісана: «Мінск—Сочы».

Клопатаў і неспакою было сапраўды многа. Першы дзень работы на новым месцы пачаўся з таго, што Андрэй Іванавіч у суправаджэнні правадніка і паязніка электрамашыны правярнуў работу асвятляльных прыбораў, вентыляцыі, звяноўвае сігналізацыі.

Поезд адыходзіў у 10 гадзін раніцы. Андрэй Іванавіч прайшоў на станцыю вельмі рана. Ён убачыў, як адны дзяўчаты ў халатах націралі шоткамі сценкі вагонаў, а другія, ідучы следам, палівалі іх са шлангаў. У дробных пырках вала іскрылася пад праменнямі ранішняга сонца.

У вагонах таксама ішла кіруючая работа. Гулі пыласосы, шоргалі шпачкі, у вадзіяных баках чуўся пшэкаст вадзі. Андрэй Іванавіч прайшоў гаспадарку, правярнуў усё, пачынаючы ад лампамашыны пад вагонам і канчаючы чайнымі лыжачкамі. Колькі-б разоў ні накіроўваўся Андрэй Іванавіч у дарогу, кожны раз ён не мог без хвалявання думаць аб чарговым рэйсе. Што чакае на гэты раз яго ў дароце? З вадзіяных дэячых выбагілі запіскі пасажыраў. Здавалася, пасадка закончылася. Але Андрэй Іванавіч убачыў ішча аднаго пасажыра, які спынаўся да вагона. Ён дамагчы яму сесці. На перонным гадзінніку — 10. Поезд пайшоў.

Андрэй Іванавіч, як заўсёды, сеў у апошні вагон. Праз якіх дзесяць хвілін ён пачаў абыходзіць вагоны. Поезд між тым набіраў ход. Застаніла змагу прыгарады. Не прайшоў і гадзіны, а ўжо чуваць, як у адным вагоне спяваюць хорам, а ў другім

гім ажыўлена абмеркаваюць перспектывы ўраджая. У поезде для пасажыраў прадастаўлены ўсе выгоды: ёсць паспелі, настольныя ігры, кнігі.

Самае выдатнае ў поезде—людзі, паязная брыгада. Пасажыры не заўсёды заўважваюць, каму абавязаны камфортам, які акружае іх у дароце. А вось Андрэй Іванавіч мог-бы расказаць німаля цікавае пра паязных работнікаў. Ёсць, напрыклад, у яго брыгадзе праваднік Іван Аляксандравіч Шчэрба, пажылы чалавек, назвычай ветлівы. У дні Айчынай вайны ён быў на фронце. А цяпер працуе на чыгункі. У брыгадзе яго выбралі прафограм. Партограм брыгады працуе Чыкалава—невясёлая жанчына гадоў за сорак. Андрэй Іванавіч добра памятае першае знаёмства з ёю. Ён убачыў у купе, калі Чыкалава расказвала паспелым пасажырам. Рабіла гэта так хутка і прыгожа, што ён міжволі залюбаваўся ёй у хваці.

Многае мог-бы ён расказаць і пра сумленнасць сваіх работнікаў. У мінулым рэйсе правадніца Валахонская, прыбрачы вагон, знайшла згублены дарагі фоталапарат. Праз некаторы час фоталапарат быў уручаны гаспадару.

Мінае двое сутак. І вось нарэшце ўдзельнікі паказавання стройная высокая вежа сочынскага вакзала. Прывіхалі!

Лусты і цікі састаў азваляцца на запіскі пуды. Пасля нядоўгага адпачынку Андрэй Іванавіч праводзіць паязніку, каб абмеркаваць, як прайшоў рэйс. Ён перагортвае кніжку запісак, чытае найбольш цікавае з запіскаў пасажырамі. У большасці сваёй—гэта шчырыя паязкі за ўвагу і клопаты ў дароце. Дзякуючы і просьбам адначыць Рэгіну Козіну, Марыю Сарокіну, Івана Рабцава і, як заўсёды, Чыкалаву і Шчэрбу. Дзякуючы радзіму Чыкалаву і Іванавічу. Няма толькі запісак пра паязных электрамашынаў і майстраў, няма таму, што пасажыры непасрэдна з ім не сутыкаліся. Андрэй Іванавіч ад сябе паязнікуе гэты праца і дае высокую ацэнку рабоце электрыкаў Лабача і Крука і паязных майстроў Бобуха і Васільева.

Плянірка закончылася, і брыгада пачынае рыхтавацца зноў у дарогу. У вазах на століках стаяць белыя кветкі магноліі. Салоткі воздыр іх не дае заснуць. І Андрэй Іванавіч доўга думае аб добра праведзеным рэйсе.

У працы час праходзіць вельмі хутка. Вось і зваротны рэйс.

Сход партарганізацыі пісьменнікаў

Адкрыты партыйны сход у Саюзе пісьменнікаў Беларусі, які адбыўся гэтымі днямі, абмеркаваў вынікі партыйнай вучобы.

Дакладчык — сакратар бюро партарганізацыі М. Ткачов адзначыў, што ў пастаўшым палітычным вучобным пісьменнікам у мінулым годзе было многа недахопаў. Сямінар па гісторыі рускай філасофіі, арганізаваны пры партыйным бюро, працаваў перагуляна. Многія комуністы

не наведвалі лекцыі і семінарскія заняткі. Партыйнае бюро слаба цікавілася самастойнай вучобай комуністаў, не ведала, што канкрэтна яны вывучалі на працягу года. Спільна працу гурткі бігухай палітыкі ў Саюзе пісьменнікаў і рэдакцый газет «Літаратура і мастацтва».

Комуністы А. Кулакоўскі, А. Есакоў, С. Майхровіч, Я. Шаракіўскі, выступалі ў спірках, выказалі пажаданне арганізаваць у новым навучальным годзе

семінары па гісторыі эстэтыкі. Гэта прапанова была прынята сходам.

На сходы абмеркавана таксама творчая справаздача Э. Валасевіча. З разгляда баяк і вершав паэта выступілі Я. Казека, Л. Салавей, А. Вольгіт, Я. Герцовіч, А. Лазыня, У. Корган, якія зрабілі рад крытычных заўваг аб першым зборніку паэта і яго творах, змешчаным у перыядычным выданні, выказаў працяжныя парады аўтару.

50 канцэртаў

Магілёўскі абласны Дом народнай творчасці стварае агітацыйна-мастацкая брыгада для абслугоўвання калгаснікаў у час летніх паязных работ. У склад брыгады ўваходзяць 17 чалавек. Сярод іх—музыканты, спевакі, танцоры, майстры мастацкага слова.

Праграма агітацыйна-мастацкай брыгады—багата і разнастайная. Яна складаецца з больш чым з 20 нумароў розных жанраў. Перад кожным канцэртным выступленнем робіцца даклад на палітыч-

ную або навукова-папулярную тэму. У вёсцы прыпынчана Чарыкаўскага раёна маслоўнае сямле 50 год пазна паўставаў супраць тутэйшага памешчыка. У гэтай вёсцы быў прытаніаў даклад на тэму: «Сялянскі рух у перыяд першай рускай рэвалюцыі 1905—1907 гг.»

Удзельнікі агітацыйна-мастацкай брыгады выкарыстоўваюць мясцовы матэрыял, выступаюць з частушкамі, накіраванымі супраць гультаяў, дэзарганізатараў калгаснага вытворчасці.

У сельгасарцелі «Комунар» Чарыкаўскага, Чарускага, Слаўгарадскага, Чырвонопольскага, Клімавіцкага, Басюковіцкага і іншых раёнаў і дала 50 канцэртаў, якія наведала звыш 10 тысяч чалавек.

Брыгада выязджала ў калгасы Чарыкаўскага, Чарускага, Слаўгарадскага, Чырвонопольскага, Клімавіцкага, Басюковіцкага і іншых раёнаў і дала 50 канцэртаў, якія наведала звыш 10 тысяч чалавек.

Я. ТАРАСАЎ.

Творчыя планы мастакоў

Гарачая пара дзяр у мастакоў, якія працуюць над новымі творами. Восенню адкрываецца рэспубліканская выстаўка, дзе будуць прадастаўлены іх работы.

У снежні гэтага года адбудзецца ўсесаюзная выстаўка твораў, прысвечаная 50-годдзю першай рускай рэвалюцыі. У ёй прымуць удзел і беларускія мастакі. А. Кроч пша карціну «Пасля курлоўскага расстралу», у якой адлюстравана падзея 1905 года ў Мінску. В. Волкаў працуе над карцінай «Раздача зборі студэцкай дружыны Маскоўскага ўніверсітэта», а В. Ждан—над графічным твора «Мінскі чыгуначнік ў 1905 годзе». Падзеі 1905 года з'яўляюцца тэмамі графічных работ Л. Рана, С. Раманава, В. Ціхановіча і інш.

Скульптура Беларусі на ўсесаюзнай выстаўцы будзе прадастаўлена творами маладых аўтараў А. Заспінскага (кампазіцыя «Ленінскае слова»), В. Палейчыка («На дошчцы»), М. Робертана («Беларускі паўстанец»).

У лістападзе ў Навагрудку адкрываецца музей Міцкевіча. Беларускія мастакі прымуць удзел у яго афармленні. Л. Робертан рыхтуе бюст паэта. Над скульптурай Міцкевіча працуе А. Бексбел. Да адкрыцця музея будзе напісана некалькі новых карцін аб вялікім польскім пісьменніку. Сярод іх—«Міцкевіч у Пярэбургу», «Міцкевіч і Пунжкі», «Міцкевіч на возеры Свіцязь» і інш. Над імі працуюць І. Пунжкоў, Я. Радзюльскі, Ф. Дарашэвіч.

У 1957 годзе адбудзецца ўсесаюзная выстаўка твораў, прысвечаная 40-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Да гэтай выстаўкі напружана рыхтуюцца беларускія мастакі. Многія іх творы прысвечаны памятным падзеям 1917 года. Л. Ран працуе над карцінай «Докрэт аб зямлі», Б. Касмачоў—над кампазіцыяй «Найрададні», у якой ападаецца ад узброенага паўстанні пад кіраўніцтвам Леніна. «18 красавіка 1917 года»—так называецца новая карціна А. Шыбнёва, якая адлюстравана прыезд Леніна на Фінляндскі вакзал. Гэтай-жа тэме прысвечана кампазіцыя «Сустрэча Вадзіміра Лыбіна Леніна» скульптара А. Глебаў.

На гістарычныя тэмы пішуць творы Я. Зайцаў і І. Ахрэчыч. П. Крахалёў рыхтуе карціну «Балетчыкі», на тэму ад арганізацыі сельгаспадарчых арцелі ў Беларусі.

Многія творы прысвечаны ўдзельнікам калгасных будняў. Сярод іх—«Пасля работы» К. Лішчыца, «На ўборцы» А. Машыкоўскага, «Уборка кукурузы» Я. Касаскіска, «Дажыны» Я. Ціхановіча. На гэтую-ж тэму пішуць творы Р. Бурдэвіч, А. Гугель, А. Шыбнёў і інш.

Мастакі А. Забораў, Я. Зайцаў, З. Паўлюкоў, А. Шаўчэнка, Н. Гусевіч працуюць над партрэтамі знатных людзей Беларусі.

Шмат увагі аддаюць мастакі пейзажыстам твораў. В. Ціхоняў, Г. Азгур—пейзажы Беларусі і іншыя.

Тэатры брацкіх рэспублік у Беларусі

У Магілёве заканчвае свае гастролі Кабардзінскі рэспубліканскі рускі драматычны тэатр.

На працягу ліпеня ён паказаў глядачам абласнога тэатра спектаклі: «Капітан Коршун» В. Сабка, «Абываўчынне» сучаснага польскага драматурга Е. Лютоскага, «Авадзень» па раманы Э. Войніч, іспанскаму «Дваранскага гнязда» І. Турневева, «Даманік» Э. Вільдэ, «Забавы выладак» К. Гальдоні, «Шклянкі вады» Скрыба.

Тэатр пазнаёміў са сваімі пастаўкамі калгаснікаў Быхаўскага і Бялыніцкага раёнаў, рабочых Крычаўскага цэментнага завода, працую твораў сустрэчу з сельскімі глядачамі ў калгасе імя Комінтэрна Магілёўскага раёна.

Першага жніўня пачнецца паказ спектакляў Кабардзінскага калектыву ў Бабруйску.

БРЭСТ

На працягу ўсяго летняга сезона на Палесці выступіла Калымыйскі музычна-драматычны тэатр. Пасля гастролі на Мазыршчыне і Піншчыне творы калектыву паказваў свае спектаклі ў Брэсце і вобласці.

У рэпертуары тэатра: «Шчыльненка-дзяшчык» Квітка-Осаўянінкі, «Пад залатым арлом» Галана, «Гісторыя аднаго кахання» Сіманава, «Бесталанная» Таблечка.

Украінскія артысты сустрэліся са старшымі калгасамі Брэсцкай вобласці і наведвалі сельгаспадарчыя арцелі Пружы

Гавораць работнікі кніжнага гандлю

Лепш выдаваць музычную літаратуру

(З выступлення загадчыка кнігарні № 1 В. Мелкай)

Часта да работнікаў нашага магазіна № 1 з'яўтаюцца пакупнікі з такім пытаннем:

— Што ў вас ёсць з навінак музычнай літаратуры?

— У такім выпадку наш вопытны прадавец Ніна Чурылава ўпоўнена адказвае:

— У нас называюцца многія музычныя літаратуры. Гляньце, тут і класічныя творы і творы сучасных рускіх і беларускіх кампазітараў.

Прадавец адразу выкладае па прыкладзе дзесяцік два кніжкі розных назваў.

— У нас называюцца многія музычныя літаратуры. Гляньце, тут і класічныя творы і творы сучасных рускіх і беларускіх кампазітараў.

І тут пачынаюцца самыя большыя нашы пакуты. Спачатку твар пакупніка паступова хмурыцца, становіцца абмяклым і халодным. А затым мы выслухоўваем многа непрыемных і прыкрых заўваг:

— Што гэта за ноты вы мне прапанаваці? Паглядзіце самі, — з абуреннем гаворыць пакупнік, — ці ж можна карыстацца гэтым зборнікам, на якім напісана: «П. Паддэвары. 24 пралюдзі»? Вокладка з танюскага паперу, яна-ж адразу парвецца. Ноты надрукаваны нехай-які, не разбірлівы, як іх треба іграць. І ў дэталках да ўсяго, тут ёсць укладка, на якой каля 20 папяркаў, а ў кнізе ўсяго толькі каля 50 старонак! Яна-ж можна ёй карыстацца? Не, прабачце, я такую кніжку не возьму.

Разгублены прадавец ужо зусім без усялякага энтузіязма прапануе іншую музычную літаратуру:

Чаму залежаюцца кнігі на складах?

(З выступлення кладаўшчыка В. Крылова)

Мне, кладаўшчыку, даводзіцца перамаць знаміцца з новай кніжкай. Распакоўваючы часам пакуны і міжволі звернем увагу на малючкую вокладку, на пікіява малюнку, якімі аздаблена кніга. Такія кнігі з нашага выдавецтва мы сталі атрымліваць часцей. Гэта прыяма і радасна.

Але ў большасці сваёй да нас прыходзіць патак кніг у дрэўным перададзі, які захоўваецца на складах, яны хутка неўжыва. Прыкладзе некалькі прыкладаў. Толькі нядаўна мы атрымалі зборнік вершаў для дзяцей А. Волскага «Маленькім сабрам». Вокладка гэтай кнігі малючкая, але зроблена яна, відаць, для таго, каб аздабіць даволі пэўна разнакалявыя малюнку ў тэксце. На іншых старонках творы дзяцей нейкія непрыямыя, а на апошняй у хлопчыка чамусьці перададзі твар.

Дзіцячая кніжка павіна быць цікавай па аэстэты і прыгожай па афармленню. Бескаляровыя, шэрыя малюнку не карыстаюцца ў юнага чытача поспехам. Толькі гэты, усім добра вядомы, ісеціны чамусьці не хочунь улічваць у дзяржаўным выдавецтве БССР.

На складах ляжыць нямаля кніжак, якія ўжо нечужы, так ніколі і не будучы куплены. Вось патрэбныя школьнікам «Апавяданні і нарысы» Глеба Успенскага. Выдадзены яны ачы ў 1951 годзе. У той час кніжка каштавала 2 руб. 75 кап. Відаць, дзесяці ў Мінску яна праялялася некалькі год і палісавацца, пакулькі яе старонкі. Тады яе тармава перапрацаваці. Здаецца, зроблена добрая справа: захавана кніга ад псаўвання. Але яе ні адна наша кнігарня не хоча браць. Чаму? А таму, што кніжка стала вельмі дарагой — 5 руб. 45 кап.

Быць вядома і не такія цуды. Нядаўна на складах я выявіў экзэмпляры

кніг з напісам на вокладцы: М. Горкі. «У людзях». Але, як сказаў Б. Пруготкі, «не верь вачам снаім». Калі адрэць твар патак кніжкі, дык убачым зусім іншае: партрэт пісьменніка Івана Мележа і дэталі напісана назва: «Мінскі напярмак». Толькі на гэтым «шуды» друкары імя Сталіна не скончыліся. Уся гэтая кніжка-гібрід складаецца са старонак «У людзях» Горкага і рамана І. Мележа, прычым ілюстрацыя адносяцца да твора М. Горкага.

Нехайшняя, паспешлівая выданні — адна з прычын вялікага затаварвання і складаў і магазінаў. На мом складзе сёння ляжыць ронай літаратуры па суму паўтара мільёна рублёў. Больш павялічэн гэтых кніг залежала па той прычыне, што яны нехайшняя выдалены.

Варта некалькі слоў сказаць пра нашы складскія памішкі. У Гродна імя таго склада, які-б аднавідаў усім патрэбаваным і правілам захавання кніг. У нас некалькі слоў, таму кнігі ляжыць патак штаблямі. Памішкі — смор, вельмі многа кніг губляе свой таварны выгляд — яны псеўнеюць, перапісваюцца, у выніку на дзесяці, а то і на сотні тысяч рублёў штогод псеўнеюцца называюцца катэгоры літаратуры.

У нас ісеціны графік адпраўкі канцылярскіх тавараў і літаратуры ў раёныя кнігарні і магазіны. Ім дапамагае нам павялічва сваю работу і своечасова накіроўваць у кнігарні новыя кнігі. Аднак, графік гэты, як правіла, не выконваецца. Работнікі склада, напрыклад, рыхтуюцца да адпраўкі кнігі ў Слонім або ў Шчучына і раітам з канторы паступае пераважна — машына пааеда, скажам, у Радунь. Не ведаю чым кіруюцца ў канторы, дачучы такі загал, але для нас такая пераважна стварае непатрэбную мітусню ў рабоце.

Работа з падпісчыкамі

(З выступлення загадчыка падпісочнага аддзела магазіна № 7 А. Ільіной)

Галоўную ўвагу ў сваёй рабоце мы звяртаем на распаўсюджванне твораў класікаў марксізма-ленінізма. Добра прайшла ў нас падпіска на збор твораў К. Маркса. Першы том ужо ўручаны падпісчыкам.

Значная работа праводзіцца па падпісцы на збор твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна на беларускай мове. І тут нам вялікую дапамогу аказваюць мясцовыя партыйныя арганізацыі.

Падобная работа праводзіцца і ў раёнах вобласці. Звычайна, дзе партыйныя арганізацыі прыбылі на дапамогу кнігарні, там падпіска праведзена паспяхова. Варта адзначыць вялікую работу, праведзеную па падпісцы Нонагрудскай кнігарняй (загадчык т. Зелянкевіч), Слонімскай (загадчык т. Валчок), Свіслацкай (загадчык т. Кузьміна), Мірскай (загадчык т. Сухаварава), Гродзенскай № 4 (загадчык т. Ячхоўскай). Гэтыя кнігарні поўнапаўнамоўна выканалі план падпіскі. Добра ідзе ў іх і ўручэнне падпісных выданняў.

Арганізавана правялі мы падпіску па творах І. Тургенева, Ж. Верна, А. Чахава, Д. Лондана, А. Гайдара, Р. Тагора, Р. Ралана. Як правіла, жаданых падпісачцаў у нас заўсёды больш таго ліміту, які мы атрымліваем з Мінска. Асабліва малы ліміт у нас на творы Р. Тагора — усяго толькі 70 камплектаў на вобласць. Лічу, што ў гэтым пытанні неабходна правесці больш чужыя, каб мы маглі задаволіць попыт нашага пакупніка а раёнаў — настаўнікаў, урачоў, аграмоў, механізатараў. Нямае ёсць у нас падпісчыкаў і з ліку калгаснікаў. І мы не маем права ахмуляць у іх законным імкненні набываць патрэбную ім літаратуру.

Нам трэба вучыцца

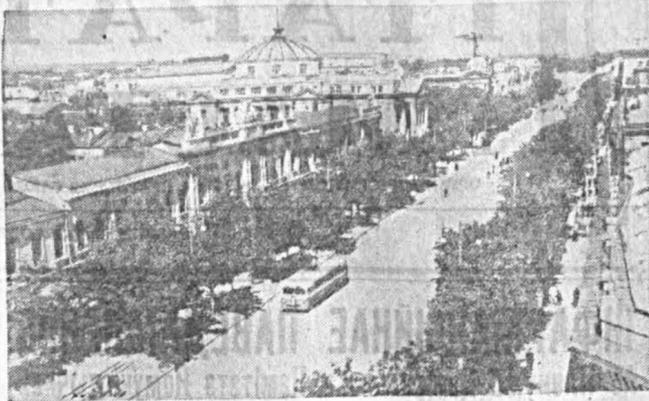
(З выступлення загадчыка кнігарні № 4 М. Ячхоўскай)

Каб прапанаваць кнігу пакупніку работнік павінен абавязна сам у першую чаргу добра ведаць яе змест, умель вяртацца расказаць пра што там пішацца. Трэба, каб выдавецтва друкавала анатацыі на новыя кнігі. Гэта з'яўляецца вялікай дапамогай у нашай працы.

З пазнаміц чыжакімі сустракаемся мы і ў рэалізацыі кніг на беларускай мове. Творы Я. Коласа, М. Лынькова, І. Шамякіна, П. Пестрака, Я. Брыля карыстаюцца вялікім попытам. Іх папер на пашацах нашых кнігарняў не анойдзец. Увогуле прававіцныя творы купляюцца добра. Горш абстаіць справа з пазяві. У нашай і ў іншых кнігарнях ляжыць нямаля зборнікаў вершаў В. Кірэнькі, М. Лужаніна, А. Зарыцкага, А. Вялюгіна. Набываюць гэтыя кнігі больш за ўсё бібліятэкі.

Чаму-ж так дрэнна распаўсюджваецца ў нас пазяві? Частку віны трэба ўзяць на сябе і нам, работнікам прыкладу. Не ўмеём мы ні сляд прапагандаваць пазяві. Вучыць нас трэба. Але абліжываць пазяві ніколі не цікавіцца такімі пытаннямі. У нас не прынята дапамагаць у рабоце. З праўдзена патрэбныя толькі аднаго — выканання плана. Бесспрэчна, план сапраўды неабходна выконваць, але нельга-ж забываць і па другі бок справы — дапамагаць прадаўцу, царваля вучыць яго.

Вельмі карысна было-б прыцягнуць работнікаў прыкладу некалькі лекцыяў па творчасці нашых вядомых мастакоў — Я. Коласа, Я. Купалы, М. Танка, П. Панчанкі, А. Буйданава, а таксама аб творчасці нашай пазявінай моладзі. Варта было-б правесці семінар на тэму «Як прапагандаваць пазявіну кнігу».

Малдаўская ССР. Праспект імя Леніна ў Кішыніне. Фото П. Нісенкіна (Фотохроніка ТАСС).

АКЦЫЕРЫ І РОЛІ

Гераічны вобраз

— Пеллы летні дзень. Хорама свеціць сонейка. На ўзгорку, каля цяжкіх дрэў, Машэка з захапленнем грае на жалейцы. Так пачынаецца спектакль «Машэка» — драматычная легенда пра народнага героя ў Беларускай дзяржаўнай драматычнай тэатры імя Я. Кудаса. Спектакль настаўлены ў народна-гераічным плане. Шмат увагі аддана песням, танцам, побыту беларускага сялянства дабрых часоў.

Машэка — выхадзец з народнага асяродка. Недалёка хлапцы і дзяўчаты прыязна гавораць аб ім. Кожная дзяўчына хаце-ла-б, каб ён узяў яе за жонку, хлапцы з радасцю сяброўца з ім.

Просты і свойскі — гэты дужы і прыгожы Машэка ў выкананні народнага артыста БССР А. Шалега. У ім як-бы сканцэнтравалася вялікая душэўная і фізічная: статны, шырокаліччый, дужы, шчыры, як дацяпа, і абмежана адважны.

Калі вясць хацеў забраць любую Ганку, Машэка рашуча заступіўся за дзяўчыну, яшчэ не разумеючы, яе абраўнівае памеру. Шчыры і даверлівы, чужы да людскіх пакут, ён разумее, што любімага чалавека трэба ратаваць ад злой напасці.

Глыбока абурў Машэку ўчынак вахажан Ганкі, якая пайшла да князя па сваёму жаданню. У гэты драматычны момант Машэка знаходзіць у сабе вялікую сілу воляі, каб перамагчы сваё асабістае гора. На працягу першай і амааль, усёй другой дзеі акцёр паказвае нам Машэку як чалавека з народа. «Назвы мы бачым яго ўжо народным ваяводам, які заклікае сялян паўстаць супраць свайго прыгнацальніка-князя. Машэка становіцца грымным змагаром. Ён страшны ў сваёй нянавісці да ворага. Народны гераі крапае пахлавілага здрадніка смерцю, а сваё багвае сабраў заклікае ўзяцца за аоры.

У трагій дзеі А. Шалега асабліва выразна раскрыта вобраз Машэка-змагара. Ярка падрасіваецца гэта ў падымку Машэка з князем, якому ён помсціць за здзекі над народам.

Складанай і напружанай робіць А. Шалега сцену сустрэчы Машэка з Ганкай.

якую прывялі паўстанцы з княжэскага палацаў. Былое, яшчэ нягаслае захаванне пераплацаецца з нянавісцю да здрадніцы. Акцёр абстрае гэтыя два пачуці да гранічнай выразнасці, і глядзяч з вялікай увагай сочыць за душеўнай барацьбой Машэка. Перамагае вынавісць. Але не падоўга. Ганка (артыстка З. Баналеўка) хітра скарыстоўвае даверлівасць Машэка і атручвае яго. Кляўтай помсты за смерць Машэка заканчваецца гэты захапляючы спектакль, у якім цэнтральнае месца займае вобраз народнага героя.

Чым-жа адрозніваецца вобраз Машэка ў выкананні А. Шалега ад астатніх яго вобразаў народна-гераічнага плада? Калі ў вобразе Юрася («Несцерка») асвоўнай была лірычная лінія, а ў Сымоне Вяліку («Раскіданае гняздо») — сацыяльна-настырны вылучалася на першы план, дык у вобразе Машэка на першы план вылучаецца народна-гераічны пачатак. Гэта вобраз рамантычнага характара, у якім вытрыманым усьв спектакля. І ў гэтым, па сутнасці, поспех усёй паставы. Вобраз Машэка — творца ўдача акцёра А. Шалега.

Але гэты вобраз быў-бы значна глыбейшым, каб выканаўца пазбыўся ад кантраў дэкламацыйнасці, часам напыліваасці. Хале-лас-б нагадаць артысту драматычны момант Машэка знаходзіць у сабе вялікую сілу воляі, каб перамагчы сваё асабістае гора. На працягу першай і амааль, усёй другой дзеі акцёр паказвае нам Машэку як чалавека з народа. «Назвы мы бачым яго ўжо народным ваяводам, які заклікае сялян паўстаць супраць свайго прыгнацальніка-князя. Машэка становіцца грымным змагаром. Ён страшны ў сваёй нянавісці да ворага. Народны гераі крапае пахлавілага здрадніка смерцю, а сваё багвае сабраў заклікае ўзяцца за аоры.

Глядзячы стаціям рэдакцыі ўданы спектакля «Машэка». Яны вітаюць поспех акцёра А. Шалега, які рознабакова выявіў свой артыстычны талент у гэтым сцэнічным творы.

Алесь ЕСАКОВ.

На здымку: народны артыст БССР А. Шалега ў ролі Машэка.

Канцэрты Е. Гоголевай

У Гомелі з поспехам прайшлі гастролі народнай артыстка СССР Е. Гоголевай. Артыстка выступіла з чытаннем твораў

М. Горкага, П. Паўленкі, М. Бажана, М. Лермантава, Д. Байрана. (Нам кар.)

Пра народ і для народа

Я. ГЕРЦОВІЧ

Марксіска-ленінская аэстэтыка, на якой грунтуюцца сацыялістычны рэалізм, як творчы метад, патрабуе ад літаратуры адлюстравання народнага жыцця ў яго рэвалюцыйнай рэалізацыі, у барадзі за самай перадачай ідэалы свайго часу, актывнага ўдзялення на грамадскі пратрас. У артыкулах Леніна пра вялікага рускага пісьменніка А. Н. Толстага з выключнай сілай логікі абрунтаван прышчы супаставлення творчасці мастака з рэальным жыццём народа, рухам эпохі. Толькі такі крытэрыум і трэба карыстацца, каб вызначыць, ці з'яўляецца народным той ці іншы літаратурны твор.

Без такога крытэрыя негэта зразумець і ўсяго вялікага значэння трылогіі Якуба Коласа для беларускай савецкай літаратуры.

Ужо дзве першыя апавесці палескай трылогіі Якуба Коласа былі ясна новай з'явай. Папер, калі чытач атрымаў поўнае, ў завершаным выглядзе, трылогію, ён можа пераканацца ў не народнасці ў самым высокім сэнсе гэтага слова.

Трылогія «На ростанях» — гэта своеасабы мастацкі лэтыі жыцця, побыту беларускага народа, яго рэвалюцыйнай барадзі за лепшую будучыню. У гэтым сэнсе Андрэй Лабановіч, як асвоўны гераі трылогіі, в'яўляецца толькі адным з прадстаўнікоў народа, літаратурным тыпам, створаным на законах мастацкай творчасці.

Пастарычная тэма прып'ягала ўвагу пісьменніка зусім не выдавожа. Трэба ўспомніць эпоху, калі пісалася апавесць «У палескай гаўшчы». Гэта былі знамянальныя дні, калі маладая краіна Советав толькі што перамагла забаронена да зубоў арміі інтэрвенту і шматлікія беларудзейскія банды, адсталяла заваёвы сацыялістычнай рэвалюцыі і пераходзіла да мірнага гаспадарства будаўніцтва і каронных культурных пераўтварэнняў. Класавая барадзі амяняла свае формы, але не спынілася, ворагі сацыялізма ўсім сіламі імкнуліся тармачыць рух саветага грамадства наперад. Вострая барадзі ішла і на фронце літаратуры і мастацтва. Кантравольная падземная агенатура капіталізма фальсіфікавала гісторыю, сядла нявер'е

ў сілы народа, прапаведвала кулацкую ідэалогію, арыентавала нашу малодзую савецкую культуру на буржуазна-панаецішчыную Польшчу. Я. Колас зборны мастацкага слова нааёс сакрушальны ўдар па ідэалогічнаму ворагу, паказаўшы ў сваёй апавесці, што ўсё лепшае, што ёсць у беларускай народзе, няўможнай логікай гістарычных падзей прыходзіць да ўсведамлення неабходнасці рэвалюцыйнай барадзі, да сацыялістычнага ідэалу. Апавесці «У палескай гаўшчы» і «У галыні Палесся» па сутнасці былі адной з першых буйных перамоў метаду сацыялістычнага рэалізма ў беларускай савецкай літаратуры.

Пісьменніка перш за ўсё цікавіла праблема: народ і інтэлігенцыя ў рэвалюцыйную эпоху. Для гэтага патрэбна было глыбокае разуменне ролі народнага мас як рухавіц сілы гісторыі, веданне законамернасцей грамадскага развіцця, умненне асабеваць складаныя працэсы, што адбываліся ў эпоху збярэння сіл для рэвалюцыйнага пераўтварэння жыцця працоўных. Уся папярэдняя жыццёвая і творчая школа пісьменніка падрыхтавала яго да паставы і вырашэння гэтай праблемы, да высокамастацкага паказу тых шляхоў, якімі ішло фарміраванне народнай свядомасці ў працэсе няспынай рэвалюцыйнай барадзі.

Эпічнае адлюстраванне характэрных асабеваць эпохі дэсяцігоддзі пісьменніка праз глыбокае і ўсебаковае раскрыццё вобразаў лепшых прадстаўнікоў народа, праз мастацка абрунтаваны паказ яго грамадзянскіх і маральных якасцей, іх дачынення да асвоўных сацыяльных канфліктаў свайго часу. У трылогіі ёсць свой бліжэй план і калі мець на ўвазе толькі яго, дык можна сапраўды памаўчаць, што ўся ўвага аўтара сканцэнтравана на палескай асабевага жыцця і перажываннях Лабановіча. Але ёсць далейны план, які нельга іскрыва адчуваецца ў апавесці: за малым высокым настаўнікам стаіць народ, стаіць сялянства з яго сілай і сла-

боўнікам. Так ці інакш, а Лабановіч з яго шчырай натурай і чужасцю да чужой бяды, чужой крўды, не мог заставацца староннім наглядальнікам падзей.

Настаўнік прыходзіць практычную школу жыцця, што не мае нічога агульнага з тымі перакананнямі, якія імкнуцца прышчыпаць яму семінары. Ён блізка знаёміцца з побытам вёскі, прыгледзіцца да людзей, шукае блізка сабе душы ў асяроддзі мясцовай інтэлігенцыі. Семінары рыхтавала з яго прапагандаста парковаца, а тут настаўнік узяўся, што найўвава вера палескую вельмі далаёва ад царкоўных канонаў. Юнака вучылі, што нар з'яўляецца бацькам і абаронцам для ўсяго народа, а тут ён пераканваецца, што па царскіх законах зямляка крывасмаюў-эксплуататараў прыгнятае ўсё людзей працы. Хіба можна было не залучацца над усім гэтым?

Выт цэлышчына перадацца пісьменнікам з выключнай сілай мастацкага абатулення. Вось прызнаная цэлышчына: сёння ці заўтра трэба святаваць уводзіць святло батарадзіцы? У адной хале ўпрыліжы вынесці працісны і падбіваюць паста на аладкі, а ў суседнім двары, які ні ў чым не бывала, малюць грэчку. Адым адуць у лес з сякерам, а другія раздумваюць: сяткаваць ці брацца за неаказаных гаспадарыня справы? Пакуль прадстаўнікі абодвух бакоў спрачаюцца, стары Мікіта Тарпак выгянае панарыды, вядзе на іх дошкі і замаастратына навалывае гной. «Бандфікт» непасрэдна закрапае і Лабановіча: у школу прыйшло ў гэты дзень вельмі мала вучняў.

Маліцца цэлышчынаў не вучылі. Нават дзяды і тая бабай што ціколі не хадзілі ў паркву. Лі і парквы, апрача капцічкі на могілках, у вёсцы не было. Праўдэ, адзіны раз у год, на благавенчае прыязяіцаў сюды баюшка з Малевіч. «Тады ўжо ўсе цэлышчыны і вёсці свае граці яшчэ больш грошану а. Малету, які быў вельмі заўвагі ішчына і зьяліны. Напаўна за гэта і пакараў святны Ёва малевіцкую паркву, пабіўшы перуном яе вежу. А можа, і другі ўтрах а. Малета мог пацапчыць за сабой таку чужыра, бо ён сумнаў жыць за царскімі дзяміра, а ў святую нядзельку перад набажэнствам заўважыў хадзіў на багота траціць бучы з рыбаю сваіх параяняў».

Маліцца цэлышчынаў не вучылі. Нават дзяды і тая бабай што ціколі не хадзілі ў паркву. Лі і парквы, апрача капцічкі на могілках, у вёсцы не было. Праўдэ, адзіны раз у год, на благавенчае прыязяіцаў сюды баюшка з Малевіч. «Тады ўжо ўсе цэлышчыны і вёсці свае граці яшчэ больш грошану а. Малету, які быў вельмі заўвагі ішчына і зьяліны. Напаўна за гэта і пакараў святны Ёва малевіцкую паркву, пабіўшы перуном яе вежу. А можа, і другі ўтрах а. Малета мог пацапчыць за сабой таку чужыра, бо ён сумнаў жыць за царскімі дзяміра, а ў святую нядзельку перад набажэнствам заўважыў хадзіў на багота траціць бучы з рыбаю сваіх параяняў».

Такім з'яўляецца асяроддзе Лабановіча ў цэлышчыны перыяд яго настаўніцкай дзейнасці. З аднаго боку, простыя і шчыры палескуі, якія прагнуць лепшага жыцця і не ведаюць, як здабыць яго, а з другога — мясцовыя інтэлігенцы, якія не хочунь блізка сяйсця з народам, зразумець яго інтарэсы і запатрабаваны. Мабыць таму настаўнік найбольш горнецца душою да тых мудрых людзей з народа, якія разумець чужую бяду, зольны паспачуваць чужому гору, знайсці для кожнага добрае слова. Вельмі трына раскрыта ў трылогіі крыніца гэтай шчырасці лепшых прадстаўнікоў народа:

«Ніхто, як простая сялянская душа, не патраціць так знайсці тая добрая слова і выразы, што гаюча ідуць да другой душы, каб уцішыць і заспакоіць яе раны. Скажы-жа баруца гэтыя сілы, гэтыя ўласцінасці душы! Напаўна з крыніцы свайго гора і цяжкага змагання з жыццём за людскі правы, з гэтай цэлышчынаў найўнай веры ў справядлівасць расплыва на тым свеце за ўсе пакуты на зямлі».

Уплывы, якім падвяргаўся Лабановіч спачатку ў семінары, а потым у Цэлышчыне, былі супярэчлівыя. І супярэчлівым было само развіццё малодзга настаўніка як чалавека і грамадзяніна. Ён вачытаўся ронай дрэні і, яшчэ не ўмеючы адрозніць каштоўныя ўсходы ад пуставага, не маючы пэўных крытэрыяў для ўласнай адрні розных філасофскіх сістэм і маральных катэгорыя, нярэдка б'юцца над вырашэннем лаўно вырашаных праблем. У разважаннях Лабановіча аб прыродзе, аб жыцці і смерці, аб прызначэнні чалавека, яшчэ многа абстрактна, часта літаратурных уплываў.

Але Лабановіч пазавядацца пісьменнікам, як чалавек, які «моцна аросся з вялікай і жыццём, любіў гэтае жыццё, на парозе якога ён стаіў і росквіт ягога для яго толькі што зачынаўся». Зразумець дзяляцтву гэтай чужай душы можна толькі тады, калі браць пад увагу не толькі вост гэтыя паносныя настроі, думкі, паучэнні, але і тое адровае, што мелася ў натуре чалавека і потым узняо веру. Зрэшты, гэта не такая лёгкая творчая ачаца, як ачацаца на першы погляд, паказваць я памылкача чалавек і ў яго сумленна, крок за крокам ідзе ўпер, пераадоляючы свае намы-

ТРЫБУНА ПІСЬМЕННІКА

Аповесць і яе крытыкі

Я. КАЗЕКА

Надаўна выйшла асобным выданнем аповесць Уладзіміра Шахаўца «Будзьце здаровы».

У аповесці апавядаецца аб жыцці вясковых урачоў, аб шматлікім атрадзе інтэлігенцыі, якая працуе сёння ў вёсцы. Цікавы гэты твор перш за ўсё тым, што закранае галіну жыцця, якая вельмі мала асветлена ў беларускай літаратуры.

Аўтар знаёміць нас з многімі прадстаўнікамі вясковай інтэлігенцыі, з іх высапароднымі справамі.

Запамінаецца вобраз галоўнай гераіні твора — маладога ўрача Ніны Залескай. Маладая яе жыццё ў Прыбыткавічах, праца не шукае выключных падзей, не імкнецца ўраціць чытача эфектыўнымі сродкамі.

Ніна не пажадала застацца ў аспірантур, куды яе, як лепшую студэнтку, рамандавала камісія па размеркаванні выпускнікоў, а пераправіла на працу ў вясковую бальніцу. Так паказала ёй сумленне. Там, думала яна, больш за ўсё патрэбна яе веды.

Першыя крокі самастойнай працы гераіні, яе хвалеванні, клопаты і радасці, узаемаадносіны з рознымі людзьмі, шматгранная актыўная грамадская дзейнасць вясковай інтэлігенцыі — вось асноўны змест аповесці. Адуцтва, што аўтар вывучыў жыццём, аб якім піша; у яго былі свежыя і непасрэдыны наіранні над людзьмі. Цікавымі атрымаліся і вобразы старэйшых сельсаведа Пазняка, кагасяціцы Агаты Патаповіч, Лявонкі. Кожны з іх надзелены сваёй асабістай індывідуальнасцю, паказваецца ў дзеянні, у канкрэтных справах. Падукуленне ў творы атмасфера сэрцачных адносін між людзьмі, чалавечнасці, характэрная для нашага грамадства.

Для асобнага выдання аўтар значна дараваў сваю аповесць. Дараваў яна ішла галоўным чынам па лініі канкрэтызацыі вобразаў, узбагачэння мовы. Паключным амаль называемымі сям'яў тэмамі, асноўнымі сітуацыямі, пісьменнік больш дакладна раскрыў вобразы, партрэтныя і псіхалагічны характарыстыкі раду пераважаў.

Часопісныя варыянты аповесці «Будзьце здаровы», змяшчаны ў «Полымі» і «Светскімі Огніцамі», у свой час рэзка крытыкаваліся. Твор сапраўды не падаваўся адукацыйна неадаптаваў, аўтары некаторых артыкулаў не пажадалі разабрацца ў стаючых вартасцях твора, не пачыліся з агульным асэнсаваннем, а проста паспыхаліся спісаць з рахунку нашай літаратуры. Наўрад ці пажадала такая крытыка ў дачыненні да маладога празаіка, які чакаў таварыскай творчай дапамогі.

Як гэта часта бывае пры аднабаковых ацэнках, не абмінула і без поўных нацэнак, а то і смяротных сурвяджэнняў. Адна з крытыкаў выказаў сумненне ў тым, ці магла наогул студэнтка-выпускніца, дачка прафесара, адмовіцца ад

прапановы застацца ў аспірантур і паехаць на працу ў вёску. Такія сітуацыі аддалася крытыку малавергоднай, нежыццёвай. Другі — ніяк не мог дамагчыся ў творы адказу на пытанне: за што ж героі — юнак і дзяўчына — пахалялі адзіна другога? Відавочна, празаіку трэба было паказаць нейкі выключны творчы момант пазачаснага героі, і тады-б крытыку ўсё стала зразумелым.

Крытык Н. Пашкевіч, у артыкуле якога наогул не знайшоў месца ніводнаму драбнаму слову пра аповесць, дакараў пісьменніка за закіроўку рэчлінасці. Сярод прыкладаў, якія павінны былі пацвердзіць тэзіс аб спрочненым, ідэальным паказе савецкага жыцця, упамінаецца эпізод, які моладзь прыбыткаўскага калгаса, наладзіўшы суботнік, за адзін дзень без асаблівых цяжкасцей і перашкод пабудавала сабе стадыён. Напэўна, крытык памыліўся, што ў Прыбыткавічах з'явіўся такі-ж стадыён, як «Дынама» ў Мінску, які, вядома, за адзін дзень ніза-што не пабудуе.

У аглядзе прэмы аўтаныха «Светская Огніца» (часопіс «Новы мир» № 2 за 1955 г.) З. Крахмальнікова старанна даводзіць думку, што «Будзьце здаровы» — твор схематычны, з надуманымі сітуацыямі і вобразамі, што там быццам-бы ўсё зроблена паводле загадка вызначанай схемі.

На гэтую думку крытыка навіў наступны эпізод з аповесці. Гераіня твора Ніна Залеская ў гутарцы з паэтам Васілём Зарэчным, ураджэнцам Прыбыткавіч, даведлася, што той піша паэму пра яе прыёмніца бацьку прафесара Сцяпана Сцяпанавіча Залескага, і запытала: «А які канфіліт у вашай паэме?» Паэт, усміхнуўшыся, адказаў, што ў яго творы некалькі канфілітаў, якія нават часткова паказаны самім героем, Сцяпанам Сцяпанавічам.

Усміхнуўшыся, «наколькі ўдалай пры такім падыходзе да творчых задач атрымалася-б паэма прыдуманна аўтара Зарэчнага-З. Крахмальнікова пачыла, аднак, магчымым, узяўшы ў якасці зыходнага моманту запытанне Ніны і адказ Зарэчнага, разглядаць аповесць «сваёй жа аўтара — У. Шахаўца». А калі ановідзена жадаюча схема, дык не так уж цяжка ўспрымаць у ёй і жадаючы факты. Не буда, калі пры гэтым сёе-тое будзе выглядаць крышчак інакш, чым у творы. Важней — інаша: тае лепш за ўсё можна давесці думку, што пісьменнік пачынаў «творчы працэс не з паніжэння ў жыццёвым матэрыяле і асэнсавання яго, а з пытання: «А які канфіліт будзе ў маёй аповесці, у майм апавяданні?»

Чытаючы артыкул З. Крахмальніковай, сапраўды міжвольна паскоржываецца, пачынаеш супастаўляць факты артыкула і факты твора, успамінаць, як-жа было на самай справе, і нярэдка лойш сябе на думцы, што ў творы гэта было крышчак інакш. Месцамі здаваўся аўсам, адзавалася-б, ізначнае адхіленне ад матэрыялу аповесці, месцамі пры характарыстыцы пераважае як-бы неаўмысна падрабязна не тая дэталю або рысачка, якую падкрэслівае сам аўтар. І зроблена крытыкам гэта, відавочна, з мэтай абавязкова сурвядзіць дакладна іх палажэнне. Атрымоўваюцца нацэны.

Спаўнецца на такі прыклад З. Крахмальнікова лічыць, што У. Шахаўца ўсе кампаненты свайго твора неаўтаральна прыцягнуты да зараней «выбранга» канфіліту; што асноўны канфіліт аповесці — паміж Нінай Залескай і галоў-

ным урачом Прыбыткаўскай бальніцы Антонам Сямёнавічам Смірніцкім — не вынікае з жыцця, а прыдуманым аўтарам, чым і абумоўлена схематычнасць даных вобразаў.

Каб давесці «правільнасць» гэтага спайго сурвяджэння, крытык некалькі артыкулаў абыходзіцца з матэрыялам аповесці. Калі верыць артыкулу, канфіліт паміж Нінай і Смірніцкім узнік дзесь не да таго, як Ніна прыхаля ў Прыбыткавічы, або ў крайнім выпадку ў момант знаёмства героі, бо літаральна з першай-жа сустрэчы яны быццам-бы адчулі ўзаемную непрыкільнасць. У артыкуле так і напісана: «У. Шахаўца адразу, з першай-жа сустрэчы са Смірніцкім і яго сям'ёй, дае адчуць чытачу, што людзі гэта дрэнныя...»

«Ніну, якая трапіла ў гэтую вёску ў адразу пасля прыезду ў вёску, прыгнятае атмасфера, панавалая ў чысценным доміку, што нагадваў «прыгожую пацку».

А ў творы гэта выглядае інакш. Ніна ахвотна прымае запрашэнне Смірніцкага спыніцца ў яго доме. «Вось тут-бы і жыць», — падумала Ніна, калі разам з Смірніцкім увайшла праз калараваныя вароты ў яго двор. Не адразу яе пачала прыгнятаць і атмасфера мяшчанскага побыту самі Смірніцкія, а толькі тады, калі яна даведлася, што гэта за людзі.

Чаму-ж крытык дапускае некаторую адвольнасць? Бацька, гэтага вымагаў тэзіс, што аповесць пісалася паводле «зараней выбранай» схемі. А па гэтай схемі Ніна і Смірніцкі павінны былі абавязкова змагацца адзін супраць другога. Калі-б З. Крахмальнікова пачыла не з такой прадуманай мэрай, яна, магчыма, заўважыла-б, што канфіліт у аповесці ўзнік з жыцця яе героі, і ў працэсе гэтага жыцця, з іх узаемаадносінаў і развіваецца з лагічнай паслядоўнасцю.

Дарэчы, Ніна і не магла інакш пачаць да Смірніцкага, пазнаўшы яго. Гэта — людзі розных поглядаў, па-рознаму адносяцца яны да даручанай справы. Ніна не магла не абраць абязваасць, пагарда Смірніцкага да людзей, тое, што ён дзель не галоўным абавязкам урача лічыў барацьбу з сімулянтамі. Ён, напярэклад, быў перакананы, што Агата Патаповіч здарова і прыходзіць у бальніцу толькі за даведкай ад хваробе. Калі-ж Ніна ўстанавіла, што ў ёй гіпертанійная хвароба, Смірніцкі спалоўна гаворыць: «Усё-бы мог падумаць, але толькі не так. Гэта — хвароба людзей інтэлектуальнай працы. Людзі, якія кожную хвіліну хваляюцца, а для таго каб сець агуркі, хваляванна не трэба».

Адносіны Ніны да Смірніцкага выглядаюць даволі шырока, усебакова. Ніна з пачатку ставіцца да пачатковага вопыту галоўнага ўрача, з захапленнем сочыць за яго аперацыямі. У той-жа час яна выраза на ўсёдаляе, што Смірніцкі вельмі адстаў ад жыцця, не верыць у дасягненні медыцынскай навукі, і таму не можа зразумець наватарскага пачыну чужацкіх урачоў — прывядзення дыспенсарызацыі вясковага насельніцтва.

«Кі ўрач Антон Сямёнавіч не такі ўжо і блгі. У яго ёсць практыка, ёсць і веды. Але яе савесці ўрач ён дрэнны», — гаворыць Ніна партроу Тураўцу.

Вось гэтая акалічнасць і вызначыла характар асноўнага канфіліту ў творы, яго вырашэнне. Не цяжка пераканацца, што канфіліт гэты — вельмі жыццёвы, пацвернуты з непасрэдных нагляданняў аўтара. Не цяжка пераканацца, што і твор яго пры ўсім сваім недахопах — карысны і патрэбны.

той-жа час праз цара і па яго законах мільёны працаўнікоў пабудавалі вазалкі нішчымага хлеба — гэта таксама адлюстроўвае народную свядомасць у поўную гістарычную эпоху.

Не трэба-ж забываць, што першыя раздзелы трылогіі адлюстроўваюць жыццё беларускага народа ў гады, якія папярэднічалі руска-японскай вайне і рэвалюцыі 1905 года. Наўняўна вера ў цара была яшчэ даволі трывалая ў свядомасці селянства, ды і не толькі селянства. Падзеі-ж пап Гапон многатысячны натоўп рабочых з петрычэй да «бачоных-дара», каб ён абараніў простых людзей ад эксплуатацыі і адзеваў. Спартэбіся ўрок «кравявай нядзелі», вопыт 1905 года, каб народ за самы кароткі перыяд пайшоў такую падлітчаную школу, на якую пры іншых абставінах мала было-б з'ясацігоддзяў. А тым часам Андрэй Лаба-новіч разам з народам думаў думу, які здабыць часіне для ўсіх, хто жыць з усладнага мазаля.

Усёй душою адчуваў Лабановіч, што трэба неак прадпярэбіць новую дарогу, а дзеля гэтага трэба на такую дарогу ўзвісці. Пакуль ён саматугам шукаў свой шлях, былі непалажаны баўжанні, памылкі, тапанне на месцы, індывідуальныя хістанні. Парыванні да вандроўніцтва, які адзінага сродку пазавыста дупельнай раздвоенасці. У гэты перыяд Андрэй Лабановіч яшчэ не адзяляў сабе канчаткова і беспераходна ад той часткі сельскай інтэлігенцыі, для якой на першым плане былі ўласныя добрыябыт, гаралка, каоты, ад тых людзей, пра якіх Горкі пазней пісаў, што яны трывожна хаваліся ад барацьбы з дымна куткі мстыцызма, у прыгожых адытані эстэтыкі, пабудаваных ім на скорую руку з крадзенага матэрыялу. З вялікім гневам і абурэннем пісаў Горкі пра ўсё гэтых інтэлігенцаў, якія ўсёды ўносяць «сваю клеўкую пошласць, істарычныя стогны душы, поўныя дрэннага страху, сваю баўжаннасць, сваю нахабнасць, і ўсё, да чаго яны дарава-нашча, яны асыпаюць градам прыгожых, але пухлых і халодных слоў, якія зніваюць фальшывы і жаласны».

Многа іх, пабоўных інтэлігенцаў, сустрэў на парок сабе Андрэй Лабановіч. Адзін з іх, які быццам і спрактыкаваны настаўнік, гаворыць усладнае слова аб неабходнасці любіць бліжняга і ў той-жа

НА ТЭМЫ ДНЯ

Мастацкаму чытанню — належную ўвагу

Чытальнікі мастацкай літаратуры — гэта людзі, якія павінны валодаць майстэрствам слова, выразным голасам, адменнай дыкцыяй, значнай творчай културай. Яны павінны таксама мець добры густ і знаходзіць для выканання з эстрады лепшыя і найбольш цікавыя творы.

На жаль, высокакваліфікаваных спецыяльных чытальнікаў беларускай літаратуры, людзей з вышэйшай адукацыяй і спецыяльнай падрыхтоўкай у сістэме філармоніі і Беларускай эстрады зусім няма. І як ні дзіўна, ніхто не клопацца аб тым, каб такіх артыстаў з'явіліся і занялі належнае месца ў канцэртных праграмах.

У якасці чытальнікаў, якія маюць нацыянальны рэпертуар, часта выступаюць З. Браўарская, Б. Кудраўцаў і іншыя майстры. Аднак яны — ацёры драматычнага тэатра і мастацкае чытанне для іх не асноўны творчы абавязак, якому аддаюцца ўсе сілы і ўвага.

Спробы аматара-чытальніка А. Сясе-ранкі сістэматычна прапагандаваць беларускае мастацкае слова не знайшлі чужа-ка падтрыманні кіраўнікоў канцэртных арганізацый рэспублікі. Міру не аказалі належнай дапамогі ні выкладчыкі Тэатральна-мастацкага інстытута, ні рэжысёры, якія з'яўляюцца спецыялістамі ў гэтай галіне.

Даўно ўжо існуе ў рэспубліцы Тэатральна-мастацкі інстытут. Але за ўвесь перыяд свайго існавання ён не выхавану ніводнага майстра-чытальніка мастацкай літаратуры.

Час ліквідаваць саматужніцтва і раменніцтва ў гэтай галіне. Падрыхтоўка новых чытальнікаў павінна быць наладжана на адрэскі спецыяльнага інстытута з ліку найбольш здольных удзельнікаў самаздзейнасці і таленавітых студэнтаў. Іх трэба выхоўваць на лепшых узорах класічнай і сучаснай літаратуры.

Добра было-б, каб кожны тэатр вылучыў групу ацёраў, найбольш здольных да чытання з эстрады, і дамагаўся сістэматычна іх вышукнення з канцэртамі ў клубы і дамах культуры. У летні час яны могуць выступаць у гарадскіх і раённых парках культуры.

Аб кампазітарскім аддзяленні кансерваторыі

У бліжэйшым годзе пачнуцца экзамены для юнакоў і дзяўчат, якія пасля сканчэння музычных вучылішч маюць намер прадоўжыць сваю адукацыю ў кансерваторыі. На першы курс будзь прыняты будучыя аркестранты, музыканты, вакалісты, выканаўцы на народных інструментах і іншыя.

Аднак на адно з важнейшых аддзяленняў гісторыка-тэарэтычнага факультэта — кампазітарскае прыём не прадугледжаны. Наўстае пытанне: чаму?

Вядома, што ў перадаванні час і за апошнія дзесяцігоддзі кансерваторыя выхавала значную групу таленавітых беларускіх кампазітараў, якія займаюць тры-вае і чэснае месца ў нацыянальнай музычнай культуры. Гэта — А. Багатырчук, Я. Алоўнікаў, Д. Лукас, М. Крощер, Г. Вагнер, Э. Тырман. Тут навукавіца таленавіта моладзь — Е. Габэў, Ю. Семляняк, Г. Анчыкаў, І. Ронькі і іншыя.

Кансерваторыя была і застаецца асноўнай крыніцай папаўнення творчымі кадрамі Саюза савецкіх кампазітараў БССР.

У Беларусі ёсць даволі значная група самадзейных кампазітараў, якім для творчага росту неабходна адпаведная спецыяльная падрыхтоўка. Атрымаць яе можна толькі ў кансерваторыі.

Вось чаму Упраўленне навукавіцтваў устаноў Міністэрства культуры БССР павінна прыняць неадкладныя меры для таго, каб быў адноўлен прыём на кампазітарскае аддзяленне кансерваторыі.

Радаснае знаёмства

Заўтра ў Мінску ў памяшканні Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага заканчаецца сваё гаспадарства Дзяржаўны тэатр юнага гледача Латвійскай ССР імя Ленінскага камсамола. Выступленні тэатра брацкай Латвіі, які ўпершыню наведваў сталіцу Беларусі, супа-лі з п'ятнаццацігоднім абшчашчэннем савецкай улады ў прыбалтыйскіх рэспубліках і, такім чынам, мелі характар творчай справы, створаны адразу-ж пасля ўстапаўлення савецкай улады ў Латвіі — п'ятнаццацігод таму назад.

З'яўляецца спецыяльна створаным творчым калектывам, здольным вырашаць складаныя задачы савецкага мастацтва.

Тэатр цёпла спатканы юнымі і дарослымі гледачамі сталіцы Савецкай Беларусі. Многія з яго спектакляў атрымалі жывое рэагаванне, асабліва з боку юных гледачаў. Першае знаёмства з тэатрам было прыемным.

За час свайго гаспадарства тэатр паказаў спектаклі: «Я не баяспечай мяжы» В. Любімавай, «Старонка жыцця» В. Розава, «Твая асабістая справа» Е. Успенскай і Л. Опані-на, «Машанька» А. Афінагенава, «У добры час» В. Розава, якія, на мой погляд, перш за ўсё стварылі добрую славу тэатру. Гэтымі спектаклямі творчы калектыв адукаваў на істотныя правы жыцця, дамагае выхаванню маладога пакалення. Вядома, мышка пака-даваць аб тым, што ў рэпертуары тэатра няма п'ес аб сённяшнім жыцці юнацтва Савецкай Латвіі.

Добра спатканы спектакль па п'есе класіка латыскай літаратуры Р. Буламана «Злы дух» (рэжысёр В. Праўдзін). Тут у рэалістычнай трагедыі пададзены сцэны з жыцця латыскай вёскі ў мінудлы ста-годы, з усяй сілай выкрываецца згубная сіла прагнасці людзей да грошаў, якая ка-лячэць душы, ісуе норавы, разбэшчвае чалавека.

Нельга не ўхваляць уключэнне ў репертуар і такіх п'ес, як «Малышка Дорыт» (па Ч. Дзікенсе, інсцэніроўка А. Брун-тэйн), «Вучань д'ябла» Б. Шоу, «Валын-чык са Страконя» І. Тыла і «Іван-ды-Мар'я» В. Гольдфельда.

Тэатр даваў спектаклі для дзяцей і для дарослых. На дзённым спектаклі «Іван-ды-Мар'я» (рэжысёр П. Хомакі) 17 ліпеня бы-ла поўная зала юных і дарослых гледа-чоў. Усе яны вельмі жыва рэагавалі на па-дадзены тэатр, што абдываліся на сцэне. Трэба думець, што тое-ж самае было і на іншых спектаклях.

Новых сабрлоў набыў тэатр у Мінску. Узаемнае знаёмства было прыемным яшчэ і таму, што рыцане пачынаў у нашай па-маткі шматлікія блізкае сэрцу вобразы, створаныя працавітым калектывам (га-лоўны рэжысёр тэатра П. Хомакі).

У тэатры разам з таленавітай моладдзю працуе многа старэйшых ацёраў. Сярод іх — заслужаныя артысты рэспублікі Э. Кронберг, Ф. Валіцкая, В. Танарова, ацёры Ч. Міхвіч, А. Кухараў, А. Се-мендаева, В. Лёганькоў, А. Кухараўцава.

Але самае радаснае — рост моладзі. Мінчанам падоўга запамінаць створанымі вобразамі ацёра Р. Дамбрана. У «Злым ду-ху» Р. Дамбрана выканаў ролю парабка Андрэява — латыскага юнака, які шу-

каў сабе шлях да лепшае будучыні. Ан-дрэява першы, ён жыў і запамінальны, чысты і парывісты. Харомы Дамбрана ў роля Івашкі. Стаючы, на нашу думку, трэба прынаць працу ацёра над вобра-замі нашых сучаснікаў. Яго Коца Пале-таў — рабочы з п'есы В. Розава «Стар-онка жыцця», Віктар Бельскі ў п'есе В. Любімавай «Я не баяспечай мяжы» і іншыя вобразы вызначылі непалажэн-сцо, тымі яркімі рысамі, якія ўласцівы натурам жыльям. Р. Дамбрана узабачае лі-таратурны вобраз, боючы яго на сцэне больш адукацыйным і нашоўным. Гэта ўжо майстэрства, якое ідзе не толькі ад адукацыі ацёра, але і ад той удумал-вай працы над вобра-замі, якая і прыно-сіць яму поспех. Не-выпадкова гэтымі дзямі ўрад Латвійскай ССР надаў яму год-насць заслужанага артыста рэспублікі.

Іркі талент у ар-тысткі Т. Саломея. Яе Саманька Лукіна (спектакль «Я не баяспечай мяжы») — удача маладой арты-сткі. Створаны ёю вобраз больш поўны і глыбокі, чым у п'есе Любімавай Лукіна — Саломея запаміна-лішыцца паміж маладой гераіні нашай савецкай рэаі-сткі.

Створаны ёю вобраз больш поўны і глыбокі, чым у п'есе Любімавай Лукіна — Саломея запаміна-лішыцца паміж маладой гераіні нашай савецкай рэаі-сткі.

Хочацца адзначыць і маладую артыстку А. Кавалеву. Жывая і рухавая яе вучы-ца Ана Міроненка ў п'есе «Старонка жы-цця». Але найбольш паблібілася нам вобра-зы хлопчыкаў, якія яна стварала. Асабліва Петрушка Кісёлёў, у вобразе якога ар-тыстка праявіла ўменне пераўвасабляцца, ствараць складаны характар.

Багаце «амплуа» ў артыста А. Аэстра-ва. У «Злым духу» — гэта зверападобны Віл, зямельны ўладальнік, грубы і раз-бэшчаны; у спектаклі «Іван-ды-Мар'я» — прыдворны баўзан, а ў «Старонцы жы-цця» — малады настаўнік Анатолій Серге-евіч. Усе гэта розныя характары, якія вымагаюць ад ацёра знаходзіць усе но-выя і новыя фарбы. Створаны ім вобразы цёпла ўспрымаюцца нашымі гледачамі.

Нельга не адзначыць і многіх іншых выканаўцаў, якія пачыналі аб сабе нядрэннае ўражанне. Гэта С. Суханав, А. Орлова, В. Арсенёў, Ф. Брынь, М. Кляшнікіна, Г. Кавальская, В. Палакоў, Л. Кукіс і мно-гія іншыя.

У нас стала ўжо добрай традыцыяй аб-мешывацца паказам творчых вынікаў свай-працы. Гаспастроў ў Мінску рыцкіх «са-броў» — добры паказчык жыццёвасці гэтай традыцыі, якую трэба развіваць. Нама сумнення, што наваднене рыцанамі Мінска будзе саздзейнічаць пашыраю твора-чага вопыту будучых ацёраў Беларуска-га тэатра юнага гледача.

Жадаючы поспеху латыскаму тэатру юнага гледача, мы будзем чакаць, што нашы сустрэчы будзь паўторанымі, а брацкай сувязі нашых творчых калектываў развівацца і пашырацца.

Да новых сустрэч, дарогі сабрлы!

Павел КАВАЛЕУ.

На адмыку: сцэна са спектаклі «Старон-ка жыцця».

Фото І. Салавейчыка.

кі і недахопы. Той-жа Лабановіч, які толькі што насіўся з думкамі аб смерці, праз некалькі дзён правіў сваю са-праўдную натуру, даючы адповедзь айку Кірылу, калі той ганьбіў музыку:

«На музыка прывыклі паіраць, як на пачу аб на нейкую машыну. Якая павінна ўсё вырабляць, усім даваць і яшчэ пры гэтым казаць і кланяцца: «Дзякую, што берашце». І ўсе так ці іна-чай бярэць ад музыкі: бярэць сілаю, бярэць хітракмі, бярэць ашуканствам. А музыку многа даць? Параваць музы-ка? Хто вінават, што музыка нечасанна, што музыка дэмані і жыць па-свінску?»

Яшчэ многа пройдзе часу, многа будзе зроблена вялікіх і малых мымыла, мно-га спатрабіцца роздуму, намаганняў, су-тычак з людзьмі, пакуль Андрэй Лаба-новіч знойдзе адказ на пытанне: хто вінават? Але пытанне застаўна, па-таніцыйнае магчымасці маладога на-стаўніка разгатаваны. І пісьменнік з вы-ключнай сілай майстэрства вядзе чытача па звыклых і няроўных дарогах свайго героя, па тых дарогах, якія прывядуць нарэшце чалавека ў лагер свядомых і ак-тыўных барацьбітоў за пчаснае народа.

Перш за ўсё напаму герою прыдзецца пераадолець свой абстрактны гуманізм, які нярэдка зводзіўся толькі да звычайнай фі-лантроніі, да практыкі малых спраў і не ўзняўся да асвадомленай барацьбы за ка-роннае пераўвасноўненне самых асноў жы-цця. А сапраўдны гуманізм, сапраўдныя любюць да чалавека, да народа, які вядо-ма, — гэта не толькі пасіўнае спачыван-не людзям у іх будзе, не толькі матэ-рыяльная або іная падатка, у тым ліку і падатка ад свайх духоўных шчадротаў. Я. Колас развешчвае думкі свайго героя ад тым, што можна чаго-небудзь да-сягнуць шляхам чыста асветніцкай або філантронічнай дзейнасці без суравой, бяспаласнай, самазавярнай барацьбы з памешчыцка-капіталістычным ладом, які ўжо сам па сабе калечыць людзей, ня-верыць іх душы. Прывядаем прыклад. Два суседзі заўзата б'юцца за нейкую капецкую ламачку. Лабановіч выклад-вае аднаму з іх рэбукі, што нават пе-равынае страту, якую той нібы панёў у выніку надобрасумленнасці суседа. А чым гэта скончылася? Ды тым, што зайздрос-лівы сабак пасле гэтага дзель не спра-вядліва зваў «пачыніцкі» на той свет. Настаўніку адзедца, што калі ён прычытае

некалькі лекцыяў або правадзе з сялянамі душэўныя гутаркі, яны адразу зразум-еюць, як трэба жыць на свеце. А ўжо ў час першай лекцыі, хоць Лабановіч га-варыў гадка і нахвіна, людзі пазыла-лі, бо нічога, апроч агульных слоў пра дабро і зло, пра неабходнасць вучыцца, яны не пачулі. Бадай агульную думку выказаў стары Максім Цілушка: «Усе гэта праўда, панічок. Але куды ўжо нам вучыцца?»

Хроніка культурнага жыцця

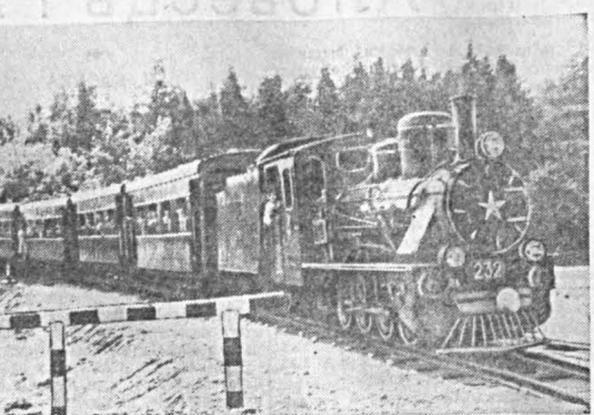
Паэзія нашых сяброў

Малая Беларуская

Трыццаць год творчай дзейнасці

Спектаклі кітайскай оперы

З вершамі дваццаці шасці паэтаў новай Польшчы знаёміць беларускага чытача анталогічны зборнік «Сучасная польская паэзія».

За паркам Чэлюскінцаў, справа ад аўтамагістралі Мінск-Масква, стаіць невялікі аднапавярховы каменны домік з купалападобным дахам.

Гомельскі абласны Дом народнай творчасці і памяшканні абласнога тэатра драмы адкрылі юбілейную выставку твораў старэйшага самадзейнага мастака Гомельшчыны — Васілія Палікарпавіча Акімавіча.

Гэтая опера існуе ў Кітаі шмат стагоддзяў і паступова з народнага музычна-драматычнага вядомства, якое выконвалася на высокай плошчы і ў разлігійных устаноўках, ператварылася ў прафесійналы тэатр.

Усім творам зборніка ўдасціны агульняны рысы: яны адлюстроўваюць сутнасць гістарычных працэсаў, што адбываюцца цяпер у Народна-дэмакратычнай Польшчы.

За паркам Чэлюскінцаў, справа ад аўтамагістралі Мінск-Масква, стаіць невялікі аднапавярховы каменны домік з купалападобным дахам.

На выставцы аспаўнеца звыш 250 малюнкаў акаваралю, гушы, алюма. Васілій Палікарпавіч напісаў каля двух тысяч работ.

З самага пачатку свайго існавання, шасцінаесці опера захоўвае сувязь з народнай творчасцю, насыпана ўзабгацаепа на яго мелодыямі і традыцыямі.

Калі чытаеш сучасную польскую паэзію, адчуваеш: тут няма аб'яваваых, халодных вершаў. Кожны паэт імкнецца актывна ўдзельнічаць свай творчасцю ў вялікім будаўніцтве краіны.

Тут можна ўбачыць усё тое, што ёсць на сапраўднай чыгуначы. На станцыі, напрыклад, ёсць зала чакаання, каса, палой начальніка вазкала і нават buffet.

Васілій Палікарпавіч удзельнічаў у дэкада Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве і ўзнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета БССР.

У стаяцы Совецкай Беларусі кітайскія артысты паказваюць оперы — народную казку «Лян-шан-бо і Чу-ін-тай», а таксама «Су Сюэ-ан» («Разлітая шама»).

Паэтычны зборнік рознастайны, але дзве тэмы гукаць у ім асабліва выразна і ўзгада: тема рэвалюцыйнага абнаўлення зямлі і вялікай дружбы народаў Польшчы і краіны Савецкай.

У хуткім часе і на гэтыя месцы будзе пастаноўлена вучні, — гаворыць начальнік Малой Беларускай чыгуначы тав. Калюскі. — Іпер прымаюцца меры да надрхтоўкі недастаючых спецыялістаў з асароджых дзяцей.

О. КУЛЯШОВА, дырэктар Гомельскага абласнога Дома народнай творчасці.

У фармуляры конюха калгаса Данілы Максімовіча запісаныя кнігі «Далёка ад Масквы» Ажава, «Старая крэпасць» Балева, «Мінскі напрамак» Мележа.

У вершах У. Бранеўскага, А. Вазыка і іншых сённяшняга дзень вольнай Польшчы паўстае, як здзіўленне мару тых, хто ішоў побач з ларжэскімі камунарамі ў 1871 годзе, чый крыўле паліты вудіцы Лодзі, хто ў радах ітарнадынальнай брыгады імя Яраслава Дамброўскага змагаўся пад Мадрыдам, Валенсіям і Барселонай.

Але самым выдатным, бадай, з'яўляецца тое, што амаль усе абавязалі на абслугоўванню чыгуначы выконваць самі дзеці. Школьнікі працуюць касірамі, дзяжурнымі на станцыях і перонах, праваднікамі вагонаў, кандуктарамі.

КІНОПЕРАСОЎКА У КАЛГАСАХ

Хлеббаробы калгаса «Зара комун» Клічэўскага раёна працягваюць вялікую ціканасць да мастацкай літаратуры.

Дарога да вольнай Варшавы з Прагала праз Сарагосу, — піша Леонард Левін у вершы «Романса» (пераклад М. Танк).

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

У многіх калгасах Клімавінскага раёна пабудавана аўтакінаперасоўка. У сельгасарцель імя Калініна і імя Леніна кінакемаік тав. Леймар з матарыстам тав. Самаленкам паказалі калгаснікам каларны фільм «Вукурэза — культура вялікіх матчыспей» і хранікальны фільм «Калгас «Рассвет».

У фармуляры конюха калгаса Данілы Максімовіча запісаныя кнігі «Далёка ад Масквы» Ажава, «Старая крэпасць» Балева, «Мінскі напрамак» Мележа.

Аб саб'роўскіх пацудзях і шчырай прыязні да савецкага народа гаворыць амаль кожны з паэтаў, прадстаўленых у зборніку. Гэтае сяброўства выпрабавалася яшчэ тады, калі «абодух шпер выселкаваў дарскі... абодух сэк бізун жандарскі».

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

У Мінску пачаліся гастролі Ленінградскага дзяржаўнага тэатра мініятур пад мастацкім кіраўніцтвам і пры ўдзеле заслужанага артыста Аркадыя Райкіна.

У чытальняй зале адкрыты літаратурныя выставы на тэмы: «Савецкі Саюз — авангард барацьбы за мір» і «Жыццё і творчасць Янкі Купалы».

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

М. ЗАСТОЛЬСКІ.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

АРКАДЫЯ РАЙКІН — У МІНСКУ

У Мінску пачаліся гастролі Ленінградскага дзяржаўнага тэатра мініятур пад мастацкім кіраўніцтвам і пры ўдзеле заслужанага артыста Аркадыя Райкіна.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

На адмыкку: выступленне Аркадыя Райкіна.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.

Увагу многіх мінскіх чытачоў прыцягвае магазін-чытальня, які знаходзіцца на рагу вуліц Энгельса і Барла Маркса.